

Dr. Ratip Kazancıgil: Türkiye sağııkta halen model arama sevdasında

Dr. Mahmut Tokaç - Ömer Çakkal

Malatya'da 1920 yılında doğmasına karşın gençlik yıllarından beri Edirne'de yaşayan 93 yaşındaki Dr. Ratip Kazancıgil, kentin simge isimlerinden biri. Edirne'de sağıık müdürlüğünün de aralarında olduğu pek çok görev yapan, uzun yıllar Edirne Trakya Üniversite'sinde dersler veren, Edirne hakkında pek çok kitaba imza atan Dr. Kazancıgil, kentim simgelerinden 2. Beyazıt Şifahanesinin sağıık müzesine dönüştürülerek günümüze kazandırılmasında çok büyük çabalar harcamış bir isim. Kazancıgil, tüm bunların ötesinde 1940'lardan beri bizzat hekimlik ve yöneticilik yapması hasebiyle neredeyse tüm Cumhuriyet Dönemi sağıık politikalarını da canlı şahidi. Edirne'de Kazancıgil Hoca ile birlikte neredeyse bir günü birlikte geçirdik. Tıp

fakültesinde başlayan röportajımızı, Edirne Sağıık Müzesi'nde tamamladık. Şaşırtıcı bir şekilde berrak bir hafızası olan 93 yaşındaki bu tıp çınarının, geriye doğru 70 yıllık sağıık politikalarına dair tespitlerine kulak kesilmekte fayda var.

“Memleketimizde bir iş başarabilmek için sabırlı olacaksın, kavgaya etmeyeceksin fakat peşini de bırakmayacaksın”

Hocam ilk olarak kendi ağzından Doktor RatipKazancıgil'i tanıyabilir miyiz?

Efendim ben Malatya'nın yerli ailelerinden Kazancıgil Ailesinin mensubu olarak 1920 yılında Malatya'da doğmuşum. İlk, orta ve lise tahsilimi Malatya'da tamamladım. 1937'de Malatya Lisesi'ni bitirdim. Eskiden bugünkü gibi üniversite sınavları

yoktu. Liseyi bitirenler 15 gün sonra bir olgunluk sınavına giriyordu. İyi ve pekiyi derece tuturanlar tıp talebe yurduna giriyordu. Ben de Refik Saydam'ın kurduğu tıp talebe yurduna yatılı olarak kabul edildim. Yurt bize gayet güzel bakıyordu. Eski paşa konaklarını yurt yapmışlardı. Yiyecek içeceğimiz gayet muntazamdı. İç çamaşırlarımıza kadar bedava verirdi. Palto ve ayakkabılarımızı, tramvay paralarımızı verirdi. 6 sene yurttan kalma sonrası sizden 4 yıl zorunlu hizmet talep ediliyordu. Ya da isterseniz 3600 lira ödeyip bu anlaşmayı feshedebilirsiniz. Gayet güzel bir anlaşma. 3600 lira bugünün parasıyla herhalde 15-20 bin lira ederdi. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden 1943 yılında mezun oldum. O zamanlar memleketimizde sıtma yangın halinde yaygındı. Adalar'daki Sıtma Enstitüsü'nde 2 ay sıtma stajı yaptım. 2. Dünya Savaşı yıllarıydı. Askere

gittim. Yedek subay okulunun ardından İstanbul'da 1. Ordu'ya katıldım. 3 sene askerlik yaptım. Askerlik sonrası Aydın'a atandım. 1950'ye kadar 4 yıl süreyle Aydın'da görev yaptım. 1950'de Trakya Sıtma Mücadele Reisi olarak Edirne'ye atandım. 10 sene bu hizmet devam etti. Ondan sonra 1985'e kadar Edirne Sağlık Müdürü olarak görevim devam etti. 1985'te Sağlık Müdürlüğünden emekli oldum. Fakat bu arada Süheyl Ünver Hocanın teşviki ile deontoloji ve tıp tarihi doktorası yapmıştım. Hocanın kerameti bu, keramet ileriye görebilmektir. O sayede yardımcı doçent kadrosu ile üniversitede göreve başladım. 92'de üniversiteden de emekli oldum. Fakat üniversite bırakmadı, ben de çalışmamı devam ettirdim. Şimdi de fahri olarak, ücretsiz olarak görevimi sürdürüyorum. Müzenin kurulmasında çalışmalarım oldu. Edirne üzerinde araştırmalarımız ve yayınlarımız oldu. Şu ana kadar 32 yayınıımız oldu. Halen daha o konuda çalışıyoruz. Hafta içi her sabah 8'de bir araba ile beni üniversiteye getiriyorlar. Akşam da bir başka hoca sağ olsun eve kadar bırakıyor. Hafta sonları da çalışmalarımı müzedeki odamda sürdürüyorum.

Hocam 2. Beyazıt Şifahanesinin müze oluşu nasıl gerçekleşti? Anlatabilir misiniz?

1970'li yıllarda Süheyl Ünver Hocanın Edirne'ye gelişlerinden birinde beraber Beyazıt Külliyesini beraber gezmiştik. O sırada restorasyon sürüyordu. "*Doktorum*" dedi, "*Gel burada bir tıp tarihi müzesi kuralım*". Müze fikrini ilk ortaya atan kişi Süheyl Hocadır. "*Müze olursa burada neler olmalı?*" dedim. Bir kâğıda eski yazıyla, şunlar şunlar konması lazım diye yazdı. Bu yazıyı saklıyorum. Ben o zaman Sağlık Müdürü idim. Hocanın bu emri üzerine vilayet kanalıyla Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne başvurduk. Cevap geldi. Mukavelesi her sene yenilenmek kaydı ile 10 seneliğine müze olmasına izin verdiler. Ben kaynakları araştırmaya başladım. Evliya Çelebi 17. yüzyılda Edirne'nin her tarafını gezmiş. Külliye medreseyi ve şifahaneyi oda oda anlatmış. Orada müzikle tedavi konusunu anlatırken sahneyi tarif ediyor "*10 sazende ve hanende haftada 3 gün hastalara ve akıl hastalarına musiki fasılları yapılıyor...*" diyor. Ayırıyor bu ikisini. Bugün orayı tarif edenler bir akıl hastanesi olarak anlatıyorlar. Bu görüş, doğru değil. Burası çok

"50'li yıllarda entegrasyon sistemine geçiyoruz dediler. Sağlık Bakanlığı'nda ayrı ayrı genel müdürlükler vardı. Bunlara bağlı illerde müdürlükler vardı. Bunların hepsinin ayrı ayrı bütçesi vardı. Birinin kullandığı aleti öbürüne veremezsin. Kurslara gittik, bu çalışmalar yapılmaya çalışıldı. Ancak Bakanlığın kendisi entegre olmamıştı ki, iller entegre olsun. Herkes kendi bayrağını sallamaya devam etti. Bu şekilde entegrasyon da yattı!"

“Süheyl Ünver Hoca ve Rifat Osman Bey birbirlerini çok etkiliyorlar. Süheyl Hoca Paris'teyken 10 sene süreyle mektuplaşıyorlar. Rifat Osman Bey, kaç tane mektup yazmış biliyor musunuz? 750 tane! Bu mektuplar aşk mektubu değil. Hepsi sanat, tarih, Edirne, İstanbul üzerine.”

yönlü çalışan bir hastane. Akıl hastaları da tedavi ediliyor, diğer hastalar da. Ben de Evliya Çelebi'nin kaynağından yola çıkarak maketlerle canlandırmalar yapmak istedim. Böyle yaparken bir gün, bir yazı geldi: “Sözleşme iptal edilmiştir.” Şaşırarak kaldık. O dönem Ecevit-Erbakan Koalisyonu dönemi idi. Niçin olmuş diyoruz, yazışmalar yapıyoruz cevap yok. Sonradan işin perde arkasını öğrendik ki, “Put koyacaklar” diye iptal edilmiş. Ama bize söylenen buraya kanser araştırmaları enstitüsü kurulacağı oldu. Topkapı Bezmialem Vakıf Gureba Hastanesi Başhekimi İskender Bey geldi, görüştük. Kendisine dedim ki, “Edirne gibi insan nüfusunun ve personelin olmadığı bir çıkmaz sokakta kanser enstitüsü olmaz. Bunu yapamazsınız ve yapmamalısınız” Neticede kanser enstitüsü işinden vazgeçildi. Daha sonra dönemin vakıflara bakan Devlet Bakanı Hasan Aksay Bey

Edirne'ye geldi. Kendilerine durumu anlattım. “Yemin billah benim haberim” yok demesin mi? Hâlbuki kendisine yazıldı kaç defa. “Müracaat edin, derhal verelim” dedi. Gitti, müracaat ettik, yok. Yazdık ama neticede olmadı. Daha sonra orayı tıp fakültesine verdiler. Tıp fakültesine geçtikten sonra gene müze üzerinde çalışmaya başladım. Bu, ibret alınacak bir olaydır. Memleketimizde bir iş başarabilmek için sabırlı olacaksınız, kavga etmeyeceksiniz fakat peşini de bırakmayacaksınız. Hangi dönem olursa olsun bu böyle. Rektörlüğe başvurduğum. Fakat meslek yüksekokulları için binaya ihtiyaçları vardı. Zaman oldu, yüksekokulları başka binalara taşıdıklarında gene müracaat ettik. Ve 1997 yılında nihayet müze olarak bakanlıklardan da tescilini yaptırıldı. Bu yapının müze oluşunda dönemin rektörü Osman İnci Beyin çok yardımları olmuştur. Arkadaşlarla gönüllü

olarak müzeye her gün gidip gelmeye, elimizdeki kaynakları bir araya getirmeye başladık. Üniversitenin ayıracağı bir kaynak yoktu. İstanbul Ruh Hastalıkları Rehabilitasyon Derneği ile birlikte çalışma yürüttük. Şerefettin Sabuncuoğlu'nun *Cerrahiye* kitabında nasıl işlenmişse ve vakfiyede nasıl tarif edilmişse o şekilde yapılması konusunda çalışma yaptık. İstanbul'dan sanatkarlar geldi. Şehir Tiyatrolarından kostümcüler geldi. 15. yüzyılda nasılsa onu canlandırmaya çalıştık. Ve hastane bölümü böylece teşekkül etti. Dönemin tıp fakültesi olan medrese bölümü ise daha boştu. Oraya üniversite tarafından modern sanatlar galerisi açıldı. Tablolar vs. konu. Fakat pek itibar görmedi. Çünkü binanın tabiatına, yapılışına aykırı idi. Sonunda Rotary Cemiyeti sponsor oldu. Ustalar geldi, kaynaklarda nasıl tarif edilmişse pencere kapaklarına kadar o şekilde restore edildi. Orada 15. yüzyılda Osmanlı'da hekimlik okulunu canlandırdık. Avrupa'dan sanatçılar geldi, buraya yaşayan müze dediler. Çünkü harici hiçbir şeyi sokmadık. Şimdi de bir şeyler eklemeyi teklif edenler oluyor, hayır diyoruz. O yüzyılda neler varsa aynı olacak. 2004'te "Avrupa Müze Ödülü"nü almak üzere Strasbourg'a gittik, Avrupa Konseyi Merkezi'nde tören yapıldı, ödülü aldık. Almanya'da da bize ödül verildi. Külliye, merkezde cami, etrafında sosyal yardım kurumları, medrese ve hastane şeklinde inşa edilmiş. Burada bir aşevi varmış. Yemek pişirilip yoksul kişilere dağıtılmış. Gene caminin 2 tarafında tabhaneler varmış. Burayı bazı yazarlarımız matbaa olarak gösteriyor. 15. yüzyılda Osmanlı'da matbaa... Keşke olsa! Efendim tab, güç kuvvet demektir. Tab-ı takatim tükendi denir ya. Güç kuvvet bulunan yer, dinlenme yeri. Caminin 2 tarafında 4'er odalık birer misafirhane var. Vakfiye yazıyor. Gelen misafirler 3 gün boyunca yedirilir, içirilir, ondan sonra güler yüzle uğurlanır deniyor. Tabhane kısmı şu anda boş. Şu günlerde bir anlaşma söz konusu. Vakıflar Genel Müdürü Edirne'ye geldi. Oranın da kullanma hakkını üniversiteye vermeyi sözlü olarak ifade etti. Hatta 2 gün önce Valimiz ile bir görüşmemiz vardı. Sordum, "E olacak" dedi. Valimiz Hasan Duruer Bey, kültüre ve sanata şaşıllacak şekilde çok duyarlı. Edirne'nin kültür ve sanatta gelişmesine çok katkısı var. Benim bütün kitaplarımı yeniden bastı. Şimdi o salonları da aslına uygun bir şekilde düzenlemeyi planlıyoruz. Fakat ben Valimize ve Rektör Bey'e de söyledim, o salonlardan birini modern bir mutfak haline getirilmesini istedim.

"Rifat Osman Bey, Süheyl Ünver Hocaya 750 tane mektup yazmış"

Hocam, bugünkü faaliyetlerimizde gelenekten istifade edilebilir mi?

Örneğin aşevi konusunda da böyle yapılabilir mi? Fatih'in vakfiyesinde aşevinden bahsedilen bölümde, "Gece sahanlar içinde evlerine götürüle" diye bir bölüm varmış...

Efendim o şöyle: Malatya'da bu işin yapılmış olduğunu, yaşayanlardan duydum. O zaman toplum bugünkü gibi umumi yardım kurumlarına sahip değildi. Mahallelerde oda işletmek diye bir gelenek vardı. Hali vakti yerinde olanlar oda açarlardı. Mahalleli akşamları odada toplanır, çay-kahve eşliğinde sohbet edilirdi. Oraya devam edenlerden durumu müsait olanlar, hali vakti yerinde olmayan kimselerin ihtiyaçlarını aralarında taksim ederlerdi. Kış başlarında kışlık ihtiyacı hazırlanırdı. Yükler hazırlanır ve gece yarısı kapılar çalınarak teslim edilirdi. Katırcılar yükleri indirip kapıyı çalar, kapının açılmasını beklemeden kapıdan uzaklaşırlardı. Kimsenin gururu incinmezdi. Osmanlı vakıflarına gelince bugün onların bir kısmı hududumuz dışında kalmış. Vakfiyelerde ihtiyaçlar en ayrıntısına kadar yazılırdı. Yemek yenecek kapların yıkanması esnasında kullanılacak bezlerin parasına kadar. Tabhaneye gelen misafirlerin hayvanlarını yemlerine kadar ve orada vefat ederlerse cenaze masraflarına kadar. Eskiden et hamalları varmış. Deniyor ki, "Her gün aynı kasaptan alışveriş edilmeyecektir. Etin nerede semizi bulunursa oradan alınacaktır." Biz bugün ne yapıyoruz, en ucuzu hangisi ise onu alıyoruz. Aramızdaki fark bu! Osmanlı vakıfları, böyle çalışan müesseseler. Edirne, tarihi boyunca birkaç defa işgale uğruyor. O dönemde bu müesseseler fonksiyon bakımından dejenero oluyor. Hem aşevi, hem hastane bölümü fonksiyonunu yitiriyor. Ve hastane bölümü, sadece akıl ve ruh hastalarının izolasyon merkezi olarak kullanılıyor. Öyle bir hale geliyor ki, hastalardan bir kısmı İstanbul'a gönderiliyor. Ve buraya akıl hastanesi deniyor. Osmanlı'da hiçbir şifahane sadece akıl hastalıkları için yapılmamıştır.

Yaşamınızda Ordinaryüs Prof. Dr. Süheyl Ünver Hocanın da önemli bir yeri var. Hoca ile birkaç anınızı anlatabilir misiniz?

Anlatayım. Bu hatırayı bana Süleymaniye Kütüphanesi Müdürü Muammer Bey nakletti. Süheyl Hoca emekli olduktan sonra Cerrahpaşa'daki odasına gidip gelmeyi ve çalışmayı sürdürdü. Ve Cuma günleri Süleymaniye Kütüphanesi'ne gelirdi. Saate çok dikkat edermiş, hep aynı saatte gelirmiş. Gene bir Cuma hocayı bekliyorlar ama o vakitte gelmiyor. Merak ediyorlar. Yarım saat kadar sonra gelince, "Geciktiniz, merak ettik" diyorlar. "Yolda gelirken Azrail'i gördüm." diyor. Kalabalık, "E, ne yaptınız, ne konuştunuz?" deyince Süheyl Hoca, "Kendisine 'Beni ne zaman

"15 yılda tüm Türkiye sosyalize edilecek dendi, sosyalizasyon 15 senede ancak Gümüşhane'ye kadar gelebildi! 5 yıl daha istediler. Meclis izin vermedi. Vermedi ama kanun var, sosyalize olunması lazım. Vilayetlere birer yazı gönderildi, "Hepiniz sosyalize oldunuz!" Neticede sosyalizasyon zeki köylümüzün ifadesi ile soytarizasyon oldu. Hayvan bağladılar, ahır oldu. Yani İngiliz çimi, ayrık oldu."

alacaksınız' diye sordum. O da 'Ne zaman işin biterse o zaman alacağım' dedi." demiş. Efendim, işi bitirmemek lazım. Biz şimdi Azrail'i yanımıza yaklaştırmamak için işimizi hiç bitirmiyoruz. (Gülüyor) Birisini bitirmeden öbürünü ileri sürüyoruz. Hoca şunu söylemek istiyordu: "Eğer bir işin yoksa, bir şey yapmıyorsan, git kardeşim, boşuna kalabalık yapma". Hocanın felsefesi buydu. Bir de hocanın Edirne'ye ilgisinde başlıca sebep olan Dr. Rifat Osman Bey var. Türkiye'nin ilk röntgen uzmanı. 1904 yılında Edirne'ye geliyor, 1933'a kadar görev yapıyor. Rifat Osman Bey çok yönlü bir kişi. 10 parmağında 100 marifet var. Mimar, mühendis, fotoğrafçı, tarihçi, süslemeci. Süheyl Hoca le 1926'da tanışıyorlar. Birbirlerini etkiliyorlar. Süheyl Hoca Paris'teyken 10 sene süreyle mektuplaşıyorlar. Rifat Osman Bey, kaç tane mektup yazmış biliyor musunuz? 750 tane! Bu mektuplar aşk mektubu değil. Hepsini sanat, tarih, Edirne, İstanbul üzerine. Süheyl Hocanın mektupları Süleymaniye Kütüphanesi'nde. Bunların bir kısmını biz aldık. Böyle bir kişi Rifat Osman Bey. Şimdi biz de Rifat Osman Bey'in ayak izlerini tarif ediyoruz. Bu insanlar Cenabı Hak tarafından özel misyon ile vazifelenirilmiş insanlar. Bazı kimseler böyledir. Atatürk özel misyonla görevli bir kimsedir. Sıradan insan o işleri yapamaz. Rifat Osman Bey de böyle biridir.

"Sosyalizasyon, köylümüzün ifadesi ile soytarizasyon oldu"

Hocam geçmişin şifahane mimarisinden, eski hekimlerden neler öğrene-

Edirne'den köfte ve ciğer yemeden dönmek olmazdı. Ratip Hoca ve bize öğle yemeğinde Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Murat Tuğrul ve Deontoloji ve Tıp Tarihi Öğretim Görevlisi Nilüfer Gökçe de eşlik ettiler.

“Bir sistem kurulurken büyük emek ve para harcanıyor. Daha sonra gelenler beğenmeyip onu yıkıp yenisini inşaaya başlıyorlar. İktidara gelenlerin sağlık alanındaki görüşleri ekseninde sürekli değişiklik yapılıyor. Türkiye halen model arama sevdasında. Bu model uymadı, öbür modele çevirelim. Yazık oluyor ülkemize. Oysa yapmamız gereken 1920’den bugüne dek değişen sağlık sistemlerinin analiz edilmesidir.”

biliriz, bugün nasıl istife edebiliriz?

Birçok şeyler öğrenebiliriz. Ancak hekimlik ve tıp günden güne ilerliyor. O nedenle ancak genel şeyler öğrenilebilir. Bugün dağlama ile bel fitiği tedavisi yapamayız. Ama musiki ile tedaviyi öğrenebiliriz. Vakıf mantığı ile hastaların bilabedel tedavisinden bir şey öğrenebiliriz. Ha bunun dışında ne yapalım? Siz kardeşim Kurtuluş Savaşı’ndan çıkıştan alın, bugüne dek Sağlık Sosyal Yardım Bakanlığı hangi değişimlerden geçmiştir, onu ele alın. Daha önemli olan budur. Hangi etaplardan geçtik? Salgın hastalıklarla mücadele döneminden geçtik. Hekim ve sağlık personeli savaşta neredeyse sıfırlanmıştı. Bunun önlenmesi için savaş kanunları çıktı, o bir nefes aldırdı. O dönemde çıkarılan kanunların hepsinin adında savaş vardır. Sıtma ile savaş, veremle savaş, trahomla savaş, frengi ile savaş. Hastalıkları yok edilmesi gereken bir düşman ve kendisini savaşçı olarak gören bir sistem vardı. Ardından Behçet Uz döneminde sağlık merkezleri dönemi başladı. Büyük kasabalara birer sağlık merkezleri kuralım, köyleri ambulans servisleriyle buralara bağlayalım. Şehirlerde de hastaneler kuralım, orada tedavi edilemeyen hastaları şehirlere getirelim dendi. Çalışıldı ama başarılı olamadı. Neden? Ben her şeye nedeni ve sonucu ile bakmaya çalışırım. Tüm bu dönemleri gördüm, yaşadım. Ben savaş döneminden geliyorum. Sıtma savaşı döneminden geliyorum. Peki, neden başarılı olunmadı? Çünkü röntgen cihazı verdiler, röntgenci yok. Doğum aletleri verdiler, uzmanı yok. Veya uzmanı var, orada da röntgeni yok. Bu şekilde

sağlık merkezleri işi başarılı olmadı. Ondan sonra 50’li yıllarda entegre çalışma sistemine girelim dediler. Sağlık Bakanlığı’nda ayrı ayrı genel müdürlükler vardı. Bunlara bağlı illerde müdürlükler vardı. Bunların hepsinin ayrı ayrı bütçesi vardı. Birinin kullandığı aleti öbürüne veremezsin. Edirne Sıtma Mücadele Müdürü görevim sürerken Ana-Çocuk Sağlığı Müdürlüğüne mikroskop lazım oldu. Bizde kullanılmayan mikroskoplar vardı. Sıtmanın muhasebecisi Abdullah Bey’i çağırdım. Allah rahmet eylesin, “Başüstüne beyefendi” dedi. Aradan 10 gün geçti, soruyorum, mikroskop gitmemiş. Abdullah Bey’i tekrar çağırdım, “Efendim o mikroskoplar Unicef’ten geldi, o nedenle veremedik” dedi. “Oraya da Unicef yardım ediyor” dedim. Efendim orası Ana-Çocuk Sağlığı Unicef’i, biz Sıtma Unicef’iyiz” dedi. (Gülüyor) Şimdi Abdullah Bey haklı. O mikroskoplar Abdullah Bey’in zimmetinde orada duruyor. Bir müfettiş gelse ve eksik saysa Abdullah Bey’e ceza keser. Burada bu hikâyeyi anlatmamda maksadım şu: Entegre bir çalışma yok. Kaynakların ortak kullanımı diye bir olay yok. Birinin bütçesinden ötekine aktarmak mümkün değil. Hepsini böyle tutuyor. Bunu ortadan kaldırmaya çalıştılar. Kurslara gittik, bu çalışmalar yapılmaya çalışıldı. Edirne’de ve Mersin’de birşeyler yapılmaya çalışıldı. Edirne örnek oldu. Tüm hizmetleri birleştirdik. Bakanlığın kendisi entegre olmamıştı ki, iller entegre olsun. Herkes kendi bayrağını sallamaya devam etti. Bu şekilde entegrasyon da yattı mı, yattı! Geldik dördüncü döneme, sosyalizasyona. Herkesi bir heyecan sardı, efendim sosyalize oluyoruz. Sosyalizasyon Muş’ta

başladı. İyi ki orada başladı. Altyapıyı kuracaksınız, personeli yetiştireceksin. Sonra tayinler başladı. Bir gün Ankara'ya gitmişim. Koridor dolmuş, taşmış. Sordum nedir bu? Bunlar sosyalizasyonla görevlendirilecek personel dediler. Müsteşara çıktım, "Bunlarla bu iş olmaz. Ben bunları tanıyorum. Bir kısmı serkeş, bir kısmı sarhoş, bir kısmı kumarbaz" dedim. "E ne yapalım, çağırarak gelmediniz" dedi. "Gazete ilanı ile evinize hizmetli çağırır gibi çağırırsanız tabii gelmeyiz" dedim. Kendilerine lojmanlarının hazır olduğu, pijamalarını çantalarına koyup gitmeleri söylendi. Ama gittiklerinde binaların temelini bile atılmadığını gördüler. İçlerinden gittikleri illerde farklı işlere girenler oldu. Benim sınıf arkadaşım Van'da İran'la afyon ticareti yaptı. Sağlık ocakları ve sağlık merkezlerinin nereye yapılacağına seçilmesi konusu da çok enteresan. Sağlık Müdürlüklerine yazı yazıldı, yer bildirin dendi. Sağlık müdürü dediğin kimse ömrünce köye çıkmamış. Hükümet tabibi de ya bir cinayet ya da bir salgın hastalık olursa köye gider, o bile gitmez. Ne yaptılar peki? Önerilerine haritayı açtılar. Şöyle olsun, böyle olsun deyip Bakanlığa bildirdiler. Feodal sistem etkili oldu, ağanın köyüne sağlık ocağı yapıldı. 15 yılda tüm Türkiye sosyalize edilecek dendi, sosyalizasyon 15 senede ancak Gümüşhane'ye kadar gelebildi! 5 yıl daha istediler. Meclis izin vermedi. Vermedi ama kanun var, sosyalize olunması lazım. Vilayetlere birer yazı gönderildi, "Hepiniz sosyalize oldunuz!" (Gülüyor) Tüm bunları yaşadık biz. Hükümet tabibi levhalarını ters çevirdiler, ocak tabibi yazdılar. Tabela değişti sadece. Neticede sosyalizasyon zeki köylümüzün ifadesi ile soytarizasyon oldu. Lojman yapmış, ebe vermemiş. Hayvan bağladılar, ahır oldu. Yani İngiliz çimi, ayırık oldu. Bu arada söylemesi ayıp ama gene ayakta kalan Edirne'ydi. Bir dernek kurduk, kaynakları birleştirip sağlık ocaklarımızı tamamladık, vasıtalar sağladık, şu bu. Ankara'ya ne zaman bir heyet gelse Edirne'ye gönderirlerdi. Elde tek iyi örnek Edirne vardı.

"1920'den bugüne dek değişen sağlık sistemleri analiz edilmeli"

Anlaşılan bu şekilde sosyalizasyon süreci sona erdi. Peki, ondan sonra ne oldu?

Ondan sonra tam gün yasası çıktı. Demin anlattığım sebeplerden dolayı o da çöktü. Şimdi aile hekimliği... E kardeşim değişen bir şey olmadı. Dünkü ocak tabibine, bugün aile hekimi dediler. Kolay değildir aile hekimliği. Ucuza mal olmaz. İngilizler bunu yapıyor ama orada şehirleşmiş herkes. Bizimki gibi daha göçebe hayatı, yazın yayla, kışın kışlak yaşayan toplum yoktur. Bu olmaz. Nasıl ki tıp tarihini kaldırdılar. Hasta hakkı,

hekim hakkı, dejenere ettiler, işte şimdi de bu aile hekimliği. Tam günü koydular. Onu da kaldırdılar. Yani işin özeti, Türkiye halen model arama sevdasında. Saydıklarımın hepsi birer model. Fakat modelin şartlarını yerine getirmiyor. Getirmedikleri için bu model uymadı, öbür modele çevirelim. Yapan adamlar aynı adamlar, yapılanlar da aynı. Bir yandan ticarete bindirdiler. Özel hastaneler birer ticaret merkezi oldu. Yatak çeviriyorlar durmadan. Hekime maddi bakımdan değeri verilmiyor. Hasta geliyor, hekimi görmek bir mesele. Hemen eline bir deste kâğıt veriliyor. Git bunları yaptır gel. Analizler. Lüzumlu, lüzumsuz. Daha hastayla konuşmadan. Hastanede ne kadar alet, edevat varsa hepsinden bir geçiriliyor. Ondan sonra geliyor. Her birinin önünde bir ekran. Bilgisayar. Oraya geçiyor. Hasta ile konuşma yok. Tıp tarihinde görüyor, hastanın hekime inanması tedavinin yarısıdır. Hastanın hekime inanması için onunla konuşulması lazım. Hasta hakkı, hekim hakkı. Hastalarla hekimler artık mahkemelik oldular. Darüşşifalardan ne alabiliriz sualiniz olmuştur. Evet, belli kaideler alınabilir ama asıl yapmamız gereken 1920'den bugüne dek değişen sağlık sistemlerinin analiz edilmesidir. Neden başarısız olduğunu analiz edilmeli ve ardından da toplumumuzun ekonomik şartlarına, örfüne adetlerine, şartlarına uygun bir sistem yapılmalıdır. Biz bunu ele almıyoruz, dışarıdan modeller arıyoruz. Halen arama durumundayız. Halen model arıyoruz.

1926'da Sağlık Bakanlığı'nın çıkartmış olduğu bir kaynak var. Orada yaklaşık 15 ilde sıhhi müze olduğundan söz ediliyor. Adana, Bursa, İzmir, Ankara gibi illerdeki müzelerden tablolar var. İşte Ankara Sıhhi Müzesi diye resimler var. Edirne'nin geçmişinde o yıllarda sıhhi müze olduğuna dair bir bilginiz var mı?

Benim bildiğim sadece İstanbul'da sıhhi müze var. Sultanahmet'te. Diğerleri bizim anladığımız manada sağlık müzesi değiller.

1943 yılında tıbbiyeden mezun oldunuz. Hekimlikte bu sene 70. yılınız. 70 yıl içinde hekimliğin geldiği noktaya dair neler söylersiniz?

Deminden beri anlattıklarımda aslında bu sualinizin cevabını verdim. Halen bir telaş içindeyiz. Halen hastalarımızın istediği ölçüde ilgi gösteremiyoruz. Adil bir sosyal yardım ve hastanın istediği bir hekimlik sınıfı teşekkül etmiş değil. 1924 - 1936 arası savaş kanunlarını olduğu dönemde hekimler halka daha faydalı oluyorlardı ve hekimler büyük hizmetler yapmışlardır. Sıtmayla savaş, veremle savaş, trahomla savaş, frengi

"Halende bir telaş içindeyiz. Halen hastalarımızın istediği ölçüde ilgi gösteremiyoruz. Adil bir sosyal yardım ve hastanın istediği bir hekimlik sınıfı teşekkül etmiş değil. Bir sistem kurulurken büyük emek ve para harcanıyor. Daha sonra gelenler beğenmeyip onu yıkıp yenisini inşaya başlıyorlar. İktidara gelenlerin sağlık alanındaki görüşleri ekseninde sürekli değişiklik yapılıyor. Yazık oluyor ülkemize."

ile savaşlar hekimlik açısından Kurtuluş Savaşı kadar önemli bir savaştır. Büyük fedakârlıklarla o dönemde başarı elde edilmiştir. Ondan sonraki dönem hep denemeler ve hepsi başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Türkiye ideal bir sisteme gelememiştir. Bir sistem kurulurken büyük emek ve para harcanıyor. Daha sonra gelenler beğenmeyip onu yıkıp yenisini inşaya başlıyorlar. İktidara gelenlerin sağlık alanındaki görüşleri ekseninde sürekli değişiklik yapılıyor. Yazık oluyor ülkemize.

Hocam izninizle son olarak Edirne Sağlık Müzesi'nin bugünü konuşalım. Müzenin ülkemizde eşi benzeri yok. Müzeye gelen ziyaretçilerden ne gibi tepkiler alıyorsunuz, bundan sonra müzede neler olacak?

Açıldığı yıl 7 bin kişi ziyaret etmişti. Şimdi yıllık ziyaretçi sayısı 200 bine çıktı ve bunun 7 bini yabancı turist. Mankenlerle 15. Yüzyılın anlatılması ziyaretçileri çok etkiliyor. Ne olduğunu bilmeyen inançlı hanımlar dua ediyorlar (Gülüyor). Çocuklar hayretle bakıyor. Ben bir iki sefer çocukları da kandırdım. Ben şimdi ya burada ya kuyunun başında duruyorum. Bazen de heykellerin yanında put gibi duruyorum. Çocuklar gelip yoklamaya çalışıyorlar. Ondan sonra ben birden bire hareket edince çocuklar kaçıyor (Gülüyor). Şimdi müzemizi geliştirmek, bir salonu konferans salonu yapmak istiyoruz. Bir salonu canlandırma mankenler ile Osmanlı ziyafet sofrası yapmak istiyoruz. Ziyaretçilerin ihtiyaçlarını karşılayacak bir lokanta ve kafe kurmak istiyoruz. Bunlarla ilgili tabii sponsora, desteğe ihtiyacımız var.